

Birgitta Åkerson
Projektledare

Svar på skrivelse från Lundabygdens Dövas Förening om behovet av äldrevägledare

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar

att avge svar i enlighet med vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-06-08

Sammanfattning

Kommunkontoret har överlämnat Skrivelse från Lundabygdens Dövas Förening till vård- och omsorgsnämnden för handläggning och besvarande. Lundabygdens Dövas Förening framför i skrivelse en önskan om en avsiktsförklaring gällande att Lunds äldre ska kunna anlita Malmö stads äldrevägledare för döva.

Vård- och omsorgsnämnden beslutade 2022-12-14 § 113 om återremiss på förvaltningens förslag till svar på skrivelse till Lundabygdens Dövas Förening. Nämnden beslutade även

- att förvaltningen utreder med vilken hjälp och på vilket sätt som vård- och omsorgsförvaltningen i Lund kan bistå äldre döva i Lund.

Det gäller både vid information om vilken hjälp och vilket stöd äldre generellt kan få biståndsbeslut om och när hjälpbehovet för berörda döva uppstår i praktiken.

Kommunikationen med berörda döva ska kunna ske på det språk de behärskar - teckenspråk - med egen teckenspråkskunnig personal.

Detta behövs som underlag för att nämnden ska kunna ta ställning till önskemålet i Skrivelsen från Lundabygdens dövas förening.

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

Underlag för beslutet

- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-06-08 Svar på skrivelse från Lundabygdens Dövas Förening om behovet av en äldrevägledare
- Vård- och omsorgsnämndens beslut 2022-12-14 §113
- Skrivelse påminnelse, Angående skrivelse om behovet av äldrevägledare 2022-09-05
- Skrivelse Lundabygdens Dövas Förening önskar att Lunds kommun och Malmö stad har en avsiktsförklaring gällande äldreservice för döva pensionärer i Lunds kommun 2018

Ärendet

Bakgrund

Kommunkontoret har överlämnat en skrivelse från Lundabygdens Dövas Förening till vård- och omsorgsnämnden för handläggning och besvarande. Skrivelsen inkom till vård- och omsorgsnämnden, kommunstyrelsen, och kommunala funktionhinderrådet redan 2018, den har dessvärre inte besvarats av vård- och omsorgsnämnden till följd av en miss i vård- och omsorgsförvaltningens hantering, vilket förvaltningen beklagar.

Funktionshinderorganisationernas representanter har 2022-09-05 skickat en påminnelse till kommunstyrelsen om att Lundabygdens Dövas Förening inte har fått svar på sin skrivelse om äldrevägledare.

Förvaltningen hade till nämnden i december 2022 tagit fram ett förslag till svar på skrivelsen. Vård- och omsorgsnämnden beslutade 2022-12-14 § 113 om återremiss på förvaltningens förslag till svar på skrivelse till Lundabygdens Dövas Förening. Nämnden beslutade även

- att förvaltningen utreder med vilken hjälp och på vilket sätt som vård- och omsorgsförvaltningen i Lund kan bistå äldre döva i Lund.

Det gäller både vid information om vilken hjälp och vilket stöd äldre generellt kan få biståndsbeslut om och när hjälpbehovet för berörda döva uppstår i praktiken.

Kommunikationen med berörda döva ska kunna ske på det språk de behärskar - teckenspråk - med egen teckenspråkskunnig personal.

Detta behövs som underlag för att nämnden ska kunna ta ställning till önskemålet i Skrivelsen från Lundabygdens dövas förening.

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

Lundabygden Dövas Förening framförde i skrivelsen 2018 en önskan om en avsiktsförklaring gällande att Lunds äldre brukare ska kunna anlita Malmö stads äldrevägledare för döva.

Efterfrågan har tidigare funnits om att vård- och omsorgsförvaltningen ska anställa särskilda syn- och hörselinstruktörer.¹

Föredragning

Myndighetsfunktionens information om insatser till döva

Myndighetsfunktionen informerar om hur förvaltningens insatser i Lunds kommun är utformade och gör en individuell bedömning av brukarens behov. Döva brukare/kommuninvånare får samma information om vård- och omsorgsinsatser som övriga kommuninvånare i Lund. När vård- och omsorgsförvaltningens myndighetsfunktion informerar och gör bedömningar om individuella behov avseende personer som är döva använder sig myndighetsfunktionen av tolkar från tolkförmedlingen. Myndighetsfunktionen har god erfarenhet och bedömer att det fungerar bra att ha kontakt med döva personer via tolk.²

Förvaltningen bedömer att det är bättre att ta in tolk så att döva kommuninvånare får samma information som övriga kommuninvånare i Lunds kommun. Det är få döva kommuninvånare som verksamheten möter. Vård- och omsorgsförvaltningen har inte en särskild vägledare för olika typer av funktionsnedsättning eller för invånare med olika typer av modersmål.

Äldreomsorg stöd döva

Myndighetsfunktionen gör en individuell bedömning av brukarens behov. Brukaren ska få sina individuella behov av vård- och omsorg tillgodosedda oavsett om brukaren är döv eller ej. Alla brukare har en individuell genomförandeplan som boende och personal gör tillsammans och uppdaterar vid behov av förändringar i utförandet av vård- och omsorgsinsatserna. Inom hemvården finns inte personal särskilt anställd för att kunna tala teckenspråk. Hemvårdens verksamhet är stor och geografiskt utspridd, vilket gör det svårt att målgruppsanpassa personalen i hemvården utifrån olika funktionsnedsättningar som tex teckenspråk eller utifrån brukare med andra modersmål än svenska. För brukare som är döva (eller har annat modersmål än svenska) används vid behov tolk.

¹ Kvalitetsutvecklare HRSS 2022-11-11, utvecklingsledare KFR 2022-11-16

² Enhetschef myndighetsfunktionen

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

Lundamodell

2019 inkom en motion om inrättande av syninstruktör/heminstruktör i Lunds kommun Kommunfullmäktige beslutade att vård och omsorgsnämnden inte skulle ges i uppdrag att anställa en syninstruktör. Kommunfullmäktige beslutade 2020-10-29 § 270 att avslå motionen.³ (I enlighet med vård- och omsorgsnämndens yttrande avseende motionen.⁴).

Vård- och omsorgsförvaltningen arbetar i stället utifrån en "Lundamodell", där flera arbetsterapeuter (i stället för en anställd) ska ha kännedom inom hörsel- och synnedsättning och kunna utgöra visst stöd för vård- och omsorgs baspersonal avseende hörselnedsättning och personer med synnedsättning, samt utgöra stöd för kontaktvägar med specialister inom Region Skånes specialistverksamhet.

Vård- och omsorgsförvaltningen anordnar årligen särskilda workshops avseende syn för nyanställda arbetsterapeuter/ arbetsterapeuter som vill uppdatera sina tidigare kunskaper. Det finns två synväskor som två arbetsterapeuter svara för (nyligen utökats från 1 till 2 synväskor för att utöka tillgängligheten för enheterna). De lånas ut två veckor i taget till olika enheter inom hemvården och särskilt boende. Därmed ges personal inom hemvården och särskilt boende för äldre samma möjligheter till kompetensutveckling inom området.⁵

Förvaltningen bedömer att det är av vikt att arbetsterapeuterna har kännedom om hörselskador/ hörselnedsättning. I maj 2022 anordnades en föreläsning av en audionom från Lunds universitet för verksamhetens 35 arbetsterapeuter.

Föreläsningen behandlade:

- Örat och hörselsystemet
- Var sitter hörselskador?
- Konsekvenser av hörselnedsättning
- Vanliga och ovanliga hörapparater
- Funktioner och vanliga problem
- Möjlighet frågor från deltagarna

Hörselskadades riksförbund håller på att ta fram en utbildning tillsammans med Region Skåne. Vård- och omsorgsförvaltningen har

³ Dnr KS 2019/0905

⁴ VOO 2019/0606

⁵ Kvalitetsutvecklare HRSS 2023-05-15

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

för avsikt att legitimerade arbetsterapeuter inom verksamheten ska gå utbildningen framöver när den anordnas.⁶

I verksamheten utgår vård- och omsorgsförvaltningen alltid från varje brukares individuella behov för att brukarna ska få sina vård- och omsorgsbehov tillgodosedda utifrån brukarens individuella förutsättningar.

Vård och omsorgsförvaltningen har inte ett särskilt boende som är särskilt utformat för äldre döva brukare. Eftersom målgruppen äldre döva är begränsad, finns i Malmö stad ett särskilt boende för äldre döva som även är möjligt för äldre döva från andra kommuner att få sin vård- och omsorg på. (På samma sätt som Lunds kommun erbjuder andra kommuner att köpa plats inom vår dagliga verksamhet för döva.)

Verksamheten Hemvård, rehabilitering och service för seniorer (HRSS) träffar regelbundet och för dialog med syn och hörsel förbunden för dialog.⁷ HRSS svarar för samordningen inom vård- och omsorgsförvaltningen.

Daglig verksamhet

Glimmern är en daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Glimmern vänder sig till personer som har olika funktionsnedsättningar. Det är en bred verksamhet där förvaltningen kan erbjuda såväl sinnestimulerande som arbetsliknande aktiviteter. Enheten har också verksamhet för personer med medfödd dövblindhet, samt en verksamhet för döva, där all kommunikation sker på teckenspråk.

Verksamheten byggs upp utifrån brukarens egna intressen och förmågor. Brukaren ges möjlighet att uppleva med sina sinnen och känna rörelseglädje. För de som önskar finns även arbetsliknande aktiviteter.

Brukaren kan välja mellan aktiviteter som tex hantverk, färg och form, kök, utomhusaktiviteter, dator, kontorsarbete, olika sinnesstimuleringsrum, side-by-side cykel. Gemensamma temadagar och fester planeras av brukare tillsammans med personal. På Glimmern hjälps alla åt med de vardagliga sysslorna.

Brukaren erbjuds en individuell genomförandeplan där brukare och personal tillsammans formar den dagliga verksamheten utifrån brukarens behov, intressen och förmågor. Brukaren har också

⁶ Kvalitetsutvecklare HRSS 2023-05-15

⁷ Kvalitetsutvecklare HRSS 2023-05-15

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

möjlighet att prova olika aktiviteter på förvaltningens övriga dagliga verksamheter, tex teater och konst.

På Glimmern arbetar stödassistenter, pedagogiska samordnare och stödpedagog. Personalen har olika kompetenser med lång och bred erfarenhet av arbete kring personer med olika funktionsnedsättningar. Delar av personalen är fullt teckenspråkig och all personal får regelbundet möjlighet till att träna på teckenspråk. Personalen har nära samarbete med sjukgymnast och logoped.

Beskrivning dövverksamheten Glimmern

Glimmern har en dövgrupp med 12 döva brukare från 25-66 år, varav 4 brukare kommer från andra kommuner (Helsingborg, Hässleholm, Lomma, Hörby och Höör). På enheten finns totalt 2 stödassistenter, 2 stödbiträden, 1 stödpedagog (varav 4 är döva och en hörande). Personalen handleder brukarna i deras arbetsuppgifter. *Utgår från Glimmern-7* brukare, ren dövgrupp, arbetar utifrån individuella behov, gångträning mm. Brukarna vill gärna jobba i grupp.

Utgår från Bangatan- 2 brukare 5 dagar i veckan. Servicegrupp, förbereder fika, sköter disk mm.

*Utgår från Mötesplats F30—*3 brukare 4 dagar i veckan.

Servicegrupp, bakar till caféet, förbereder för helgen, tvättar, stryker, håller igång F30, som erbjuder fritidsaktiviteter för brukare med LSS-insatser över 13 år.⁸

Arbetsterapeut arbetar mot verksamheten på Glimmern. Kommer ut i verksamheten för att verksamheten ska bli så bra som möjligt. Arbetar även med utflyttade verksamheter.

Extern tolk används vid upprättande/uppföljning av brukarens individuella genomförandeplan eller vid tex träff med sjukgymnast för att verksamhetens personal inte ska missa information pga fokus på tolkning. (Verksamheten använder också tolk till medarbetare vid utbildningar och APT.)

Boende LSS⁹

Gruppboestad-Gråsparvens boende

Gruppboestad Gråsparvsvägen 200 är en enhet med enbart brukare som är döva samt har funktionsvariation inom LSS. Enheten har 5 lägenheter på Gråsparvsvägen 200 samt en brukare som bor i serviceboestad knuten till enheten. Personalgruppen består av 9 medarbetare som

⁸ Stödassistent Glimmern Bangatan

⁹ Stödassistent Glimmern Bangatan

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

kommunicerar genom teckenspråk, varav delar av gruppen kommunicerar enbart genom teckenspråk. Enheten är bemannad hela dygnet och under natten finns en sovande jour.¹⁰ Åldersspannet på brukare är 25-80 år. (1-2 år sedan fanns 90 årig brukare).¹¹

Brukaren erbjuds en individuell genomförandeplan där brukare och personal tillsammans formar verksamheten utifrån brukarens behov. Om brukaren bor i gruppboende är det personalen som svarar för fritidsaktiviteter.

Serviceboende-Södra vägen boende

Serviceboende södra vägen är en enhet där 3 av 12 brukare är döva. De 3 döva brukarna bor i egna lägenheter i trapphus. All personal kan ej teckenspråk fullt ut. Det är två anställda som kan flytande tecken.¹² Åldersspannet på brukare är 25-80 år.¹³

Brukaren erbjuds en individuell genomförandeplan där brukare och personal tillsammans formar verksamheten utifrån brukarens behov.

Extern tolk används i verksamheten vid tex upprättande/uppföljning av brukarens individuella genomförandeplan. Extern tolk används även om brukaren ska till läkare eller Försäkringskassan, tandläkare eller ändra taxiresa. Personal på boendet stödjer brukarna genom att svara för bokning av tolk.¹⁴

Tolk via Lunds kommun

Via Tolkförmedlingen i Lund kan kommuninvånare som har behov av det få hjälp med tolkservice. Tolkförmedlingen serverar med tolk- och översättningsuppdrag till myndigheter, företag och organisationer. Tolkförmedlingen har bla kompetens för dövblindtolkning, teckenspråkstolkning och vuxendövtolkning.¹⁵

¹⁰ Verksamhetsberättelse 2022 Gråsparven

¹¹ Stödassistent Glimmern Bangatan

¹² Enhetschef 2023-05-16

¹³ Stödassistent Glimmern Bangatan

¹⁴ Stödassistent Glimmern Bangatan

¹⁵ lund.se

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

Kontakt med Medborgarcenter via samtalsförmedlade tjänster

Om kommuninvånare är i behov av stöd eller hjälp i telefonsamtal med Medborgarservice kan de kontakta Medborgarservice med hjälp av Post- och telestyrelsens (PTS) kostnadsfria samtalsförmedlande tjänster texttelefoni, teletal eller bildtelefoni.¹⁶

Malmö äldrevägledare

Malmö kommun erbjuder följande tjänster genom äldrevägledare¹⁷:

- information om dövas och dövblindas rättigheter samt kommunens skyldigheter
- information om olika typer av stöd och service samt rådgivning på teckenspråk
- stöd i kontakt med myndigheter och organisationer
- översättningar och förtydliganden kring vad som står i exempelvis brev, dokument, journaler
- hjälp med ansökningar, exempelvis till ledsagarservice, hemtjänst och vårdboende
- stöd till anhöriga

11 kommuner i Skåne svarar tillsammans för kostnaden för Malmö stads äldrevägledare. Det finns 1 tjänst som äldrevägledare anställd för del 11 kommunerna att dela på. Fördelningen av kostnaden sker utifrån Kommunförbundet Skånes fördelningsnyckel som grundar sig på befolkningsunderlaget. Avtalen uppdateras årligen.¹⁸

Det förs ingen statistik på hur många ärenden som Malmös äldrevägledare handlägger årligen. Det varierar mycket hur behovet ser ut, vissa kommuner har de sällan kontakt med, andra någon gång/år, en del flera gånger i månaden.¹⁹

Kostnaden för den tjänst som äldrevägledare som 11 kommuner idag delar på är idag 640 000 kr totalt. För denna tjänst står Malmö för arbetsgivaransvaret. Malmö stad har en egen finansierad tjänst som äldrevägledare på 50% och kollegorna stöttar upp varandra vid behov.²⁰

Vård- och omsorgsförvaltningens bedömning

Enligt Lundamodellen har arbetsterapeuter inom äldreomsorgen viss fördjupad kompetens om brukare med hörsel- och

¹⁶ lund.se

¹⁷ malmo.se

¹⁸ Mail Malmö stad 2022-11-15

¹⁹ Mail Malmö stad 2022-11-18

²⁰ Mail Malmö stad 2022-11-18

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

synnedläggning. Arbetsterapeuterna ska stödja baspersonal på området. Det är dock Region Skåne som har specialistkompetens på området.

Förvaltningens personal har avseende *såväl hörselnedsättning som synnedläggning* en viktig roll i att i ett tidigt skede uppmärksamma brukare om behovet av att kontakta Region Skånes specialistverksamhet som har en bred specialistkompetens.

Utifrån brukarnas individuella behov ska personal utföra insatser i vardagen på basnivå (baspersonal med stöd av arbetsterapeuter) - som ett *komplement* till Region Skånes specialistkompetens. Kommunens arbetsterapeuter och baspersonal stöttar upp för att få det dagliga livet att fungera utifrån brukarnas individuella behov av vård- och omsorgsinsatser. Arbetsterapeuterna bedöms kunna stödja brukare med information om kontaktvägar till Region Skånes specialistkompetens.

Via Tolkförmedlingen i Lund kan kommuninvånare som har behov av det få hjälp med tolkservice. Tolkförmedlingen serverar med tolk- och översättningsuppdrag till myndigheter, företag och organisationer. Tolkförmedlingen har bla kompetens för dövblindtolkning, teckenspråkstolkning och vuxendövtolkning.²¹

Förvaltningen bedömer att det är bättre att ta in tolk så att döva kommuninvånare får samma information som övriga kommuninvånare i Lunds kommun. Det är få döva kommuninvånare som verksamheten möter.

Utifrån att förvaltningen har ekonomiskt begränsade resurser bedöms det inte möjligt att vård- och omsorgsförvaltningen ska ha en särskild vägledare för olika typer av funktionsnedsättning eller för invånare med olika typer av modersmål.

Det bedöms därmed inte finnas behov av att inrätta avtal med Malmö stad avseende äldrevägledare.

Beredning

Ärendet har beretts inom gemensam administration. Uppgifter har hämtats från Hemvård, rehabilitering och service för seniorer, särskilt boende, boende LSS, stöd och aktivering, myndighetsfunktionen och Malmö stad.

²¹ lund.se

2023-06-08

Diarienummer

VOO 2022/0506

Barnets bästa

En barnkonsekvensanalys har inte bedömts relevant i ärendet.

Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Genom användande av tolk ges döva brukare samma information från förvaltningen som övriga kommuninvånare.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser.

Anna Borgius
Vård- och omsorgsdirektör

Birgitta Åkerson
Projektledare

Beslutet skickas till

För kännedom:
Lundabygdens Dövas Förening
Funktionshinderorganisationernas representanter i KFR
Kommunkontoret